

X

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

צ"א 60775-10-15 מדינת ישראל נ' /

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט ירון גת

חברות החדשות

מבקשת

נגד

מדינת ישראל

משיבה

חקיקה שאחזרה:

פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר והיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969: סעי' 43

תק-יסוד: כבוד האדם והיהודי

החלטה

לפניי בקשה להורות על ביטול צו המצאה של מסמכים שניתן כנגד המבקשת לבקשת המשיבה, בהתאם לסעיף 43 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר והיפוש) (נוסח חדש), תשכ"ט – 1969, ביום 29/10/15 (להלן: "כסד"פ").

המבקשת, חברת החדשות, עותרת לבטל את הצו לפיו חויבה להמציא למשיבה: "פרטים מלאים של כל חומרי הגלם של הכתבה בנושא עינת הראל, אשר שודרה בתאריך 31/7/15 בתוכנית אולפן שישי לרבות... כלל חומרי הגלם ששימשו להכנת הכתבה".

רקע רלוונטי:

ביום 21/7/15 הוגש כתב אישום כנגד הגב' עינת הראל אשר ייחס לה, בין היתר, ביצוע עבירות של טרור. ניהול מקום לשם זנות והלבנת הון, בהיקף של כ- 47.5 מיליון ₪.

בתאריך 31/7/15 שידרה המבקשת בתוכנית אולפן שישי בערוץ 2 כתבה של הכתב לענייני משפט, מר גיא פלג, אודות הגב' עינת הראל, וזאת לאחר שהוגש כנגדה כתב אישום ולאחר שמשפטה החל להתנהל.

במסגרת הכתבה הוצגה גרסתה של הגב' הראל לאירועים שהובילו להגשת כתב אישום כנגדה, אשר ניתנה במסגרת ראיון עיתונאי שנערך עמה ושחלקים ממנו נכללו בכתבה.

בעקבות הכתבה ששודרה, ביום 29/10/15 ביקשה המשיבה מבית המשפט כי ייתן צו לפי סעיף 43 לפסד"פ, המורה למבקשת למסור למשיבה את כל חומר הגלם ששימש להכנת הכתבה.

הבקשה הוגשה ונבחנה במעמד צד אחד מבלי שהתקבלה תגובת המבקשת. הבקשה התקבלה והצו ניתן ביום 29/10/15.

ביום 1/11/15 הומצא צו למבקשת. בעקבות המצאת הצו למבקשת, הוגשה הבקשה דן.

כאמור, ההחלטה המקורית בדבר מתן הצו ניתנה במעמד צד אחד, ללא דיון וללא קבלת תגובת המבקשת. לפיכך אני רואה בבקשה שלפני ובדיון שהתקיים בעקבותיה כדיון ראשון בבקשה.

טענות הצדדים:

טענות המבקשת:

המבקשת טוענת כי לא היה מקום לחייב אותה להמציא למשיבה את התיעוד נושא הצו, הכולל חומר גולמי של ראיון עיתונאי שנערך עם הגב' הראל, לרבות חלקים ששודרו בכתבה וחלקים שלא שודרו בכתבה ובהם שיחות רקע שונות שנערכו בין הגב' הראל לבין הכתב ולבין אנשים נוספים שנכחו בראיון, לרבות עורך דינה של הגב' הראל.

לטענת המבקשת, זכותה לחיסיון עיתונאי משתרעת גם על תוכן המידע שנאסף על ידי עיתונאיה במסגרת העבודה העיתונאית השוטפת, וכי בנסיבות העניין דן זכותה לחיסיון עיתונאי על המידע הגולמי שבידיה גוברת ועדיפה על האינטרס הקיים בהליך החקירה.

לשיטת המבקשת, הזכות לחיסיון העיתונאי שהוכרה בפסיקה צריכה לחול גם על תוכנו של המידע שנאסף על ידי עיתונאי, גם אינו מביא לזיהויו של מקור המידע.

עוד טוענת המבקשת כי התגברות על חיסיון עיתונאי תתאפשר רק במקרים חריגים בהם מתקיים מבחן משולש של רלוונטיות, מהותיות ונחיצות. לטענת המבקשת המקרה דנן, אינו נופל בגדר אותם מקרים חריגים שכן לא מתקיים אף אחד מהמבחנים האמורים.

לפיכך, סבורה המבקשת כי יש מקום לקבל את הבקשה ולהורות על ביטול הצו שניתן.

טענות המשיבה:

לטענת המשיבה בראיון ששודר עם הגב' עינת הראל פירטה הגב' הראל באופן בלתי אמצעי, כפי שלא עלה במסגרת חומר החקירה, כיצד פעלו בתי העסק המוזכרים בכתב האישום. הגב' הראל הוצגה בכתבה כמי שניהלה במשך שנים "קואופרטיב משותף ושיוויוני", וזאת בניגוד לדבריה בחקירותיה במשטרה לפיהם הייתה שכירה בלבד בעסקים אלו. לפיכך, טוענת המשיבה, כי יש בחומר המצוי בידי המבקשת ושלגביו ניתן הצו, כדי לחזק משמעותית את חומר הראיות כנגד הגב' הראל. לשיטת המשיבה מדובר בחומר ראיות חשוב ומהותי הנוגע ישירות לכתב האישום שהוגש כנגד הגב' הראל.

לטענת המשיבה מכיוון שהחומר ששודר בכתבה הוא ערוך ולא ניתן להשתמש בו במסגרת ההליך הפלילי, אין מניס מקבלת מלוא החומר הגולמי לצורך שימוש בו כראיה כנגד הגב' הראל.

המשיבה ציינה כי בטרם הגשת הבקשה למתן הצו התקבל אישור מפרקליטות מחוז ת"א לביצוע השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום.

לטענת המשיבה ככל שקיים חיסיון עיתונאי על תוכן המידע שנאסף על ידי העיתונאי, הרי שחיסיון זה הוא מצומצם, ועל כן בשל חשיבות החומר לצורך ביטוס כתב האישום יש לקבוע כי במקרה דנן האינטרס הציבורי בקידום החקירה גובר על החיסיון העיתונאי.

דיון והכרעה:

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, וסקרתי את האסמכתאות הרלוונטיות, באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להתקבל, כך שיש להורות על ביטולו של הצו להמצאת מסמכים שהוצא ביום 29/10/15.

הזכות לחיסיון עיתונאי היא יציר הפסיקה והיא יונקת את חיותה מעיקרון חופש הביטוי ומהווה נדבך חשוב במערכת הזכויות והחירויות שעליהן מושתת המשטר הדמוקרטי. החיסיון העיתונאי נועד להבטיח את חופש העיתונות אשר נתפס כהגשמת חופש הביטוי. לחופש הביטוי ולזכויות הנגזרות ממנה, לרבות חופש העיתונות, מעמד מרכזי בחירויות היסוד, שכן הם מהווים תנאי מוקדם לקיומה של דמוקרטיה ולפעולתה התקינה. זכויות אלו מוכרות כיום כזכויות חוקתיות המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

עד כה, הכיר בית המשפט העליון בחיסיון עיתונאי יחסי על זהות מקור ועל תוכן מידע אשר עלול להביא לזיהויו של המקור [ראו: ב"ש 298/86 ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין במחוז ת"א, פד"י מ"א(2), 337; רע"פ 761/12 מדינת ישראל נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ (29/11/12); ע"פ 8445/11 קס נ' מדינת ישראל (31/12/12)].

ההכרה בחיסיון העיתונאי על זהות מקור, נבעה מהחשיבות הרבה של חופש העיתונות ומתוך ההכרה כי חשיפת זהותם של מקורות תפגע אנושות בחופש העיתונות, בשל כך שמקורות מידע פוטנציאליים לא ימסרו את המידע שברשותם לעיתונות בשל חשש שזהותם תיחשף.

בעניין מקור ראשון הותיר בית המשפט העליון בצריך עיון את השאלה אם חיסיון עיתונאי יחול גם על מידע שנאסף על ידי עיתונאי, שאינו מביא לזיהויו של מקור המידע.

בשיטות משפט זרות הוכר חיסיון עיתונאי גם על תוכן המידע שנאסף על ידי העיתונאי במסגרת העבודה העיתונאית השוטפת ולא פורסם. ראו למשל: U.S. v. Cuthbertson, 630 Shoen v. Shoen, 21 Med L. Rptr. 1961, 1966 (9th; F2d 139, 147 (3rd Cir. 1980); Prosecutor v. Brdjanin (Appeals Chamber, Cir. 1993); חוקי החיסיון העיתונאי במדינות ניו יורק, קליפורניה, מחוז קולומביה, מרילנד, מישיגן, מונטנה, נאבדה, צפון דקוטה ומדינות נוספות בארה"ב.

כמו כן, בנוהל מסי 03.300 של האגף לחקירות מודיעין במשטרת ישראל, שעניינו "עיתונאי – אישור זימון לחקירה ולעריכת חיפוש", ראתה משטרת ישראל להתייחס גם למידע שנאסף על ידי עיתונאי במסגרת עבודתו כחלק מהחיסיון העיתונאי.

בחינת הרציונל לקיומו של החיסיון העיתונאי מובילה למסקנה כי יש מקום להחיל את החיסיון העיתונאי גם על תוכן מידע שנאסף במסגרת העבודה העיתונאית השוטפת ושאינו עלול להוביל לחשיפת מקורות.

הרציונל המרכזי לקיומו של חיסיון עיתונאי, הינו הבטחת עיתונות חופשית המוונת ממידע שוטף וחופשי המגיע אליה ללא חששות ומגבלות. רציונל זה חל, לטעמי, גם ביחס לתוכן מידע שנאסף במסגרת עבודה עיתונאית שוטפת.

לצורך שמירה על עיתונות חופשית, אובייקטיבית וחסרת פניות, הראויה לאמון הציבור, יש צורך לעודד את שיתוף הפעולה של הציבור עם העיתונות ונציגיה. חיובו של עיתונאי למסור מידע לרשויות החקירה, בנימוק שהדבר נדרש לצורך חקירה משטרתית, פוגע בעצמאותו של העיתונאי ובאופן שבו העיתונות נתפסת בעיני הציבור, והופכת את העיתונאי למעין "קבלן משנה" של המשטרה, דבר שעלול להביא לחוסר אמון מצד הציבור כלפי התקשורת ולחוסר שיתוף פעולה עמה. כתוצאה מכך ייפגע האינטרס הציבורי בקיומה של עיתונות חופשית ואובייקטיבית.

עיתונאי עוסק מתוקף תפקידו בכיסוי תקשורתי ולא חקירתי, שתכליתו להביא לידיעת הציבור מידע חדשותי בעל עניין ציבורי. העיתונאי אמור להיות גורם עצמאי ואובייקטיבי שאינו מעורב במעשה המסוקר, אלא מדווח עליו לציבור, להבדיל מעד תביעה פוטנציאלית. חיובו של עיתונאי להמציא חומר גלם מצולם של ראיון שנערך עם מקור מידע שלו, שקול לגביית עדות ראייה או שמיעה של העיתונאי והפיכתו "לעד תביעה" כנגד המרואיין. מצב דברים זה יפגע לבטח באמון של הציבור בעיתונות ובהעברת המידע השוטף והחופשי מהציבור לעיתונות.

הנה כי כן, חיובו של העיתונאי להעביר חומר שברשותו לרשויות החקירה, עלול להוביל לנזק לתוצאות שליליות עיקריות: ראשית, הוא עלול לפגוע באמינותו של העיתונאי ובחזות האובייקטיבית שלו וליצור טשטוש תחומים בין הרשות לבין כלי התקשורת, שתפקידו בין היתר הוא לפקח על הרשות ולבקר אותה. שנית, הוא עלול לגרום לכך שאנשים רבים ימנעו מלהתראיין ולמסור לעיתונאים מידע שלציבור יש עניין לקבלו.

לפיכך ישנה הצדקה להחיל את החיסיון העיתונאי גם על תוכן מידע שנאסף במסגרת העבודה העיתונאית השוטפת ושאינו עלול להביא לחשיפת מקורות.

ביחס לתוכן המידע שנאסף על ידי העיתונאי במסגרת עבודתו העיתונאית השוטפת, ניתן לומר כי מדובר בחומר שנמסר לעיתונאי בידיעה ובהסכמה שיפורסם לפי שיקול דעתו של העיתונאי, ובהתאמה חלקו מפורסם והופך לגלוי לעיני הציבור סלו, ועל כן מעמדו שונה מזהותו של מקור שהתנה את מסירת המידע בשמירת חיסיון על זהותו. הבדל זה מצדיק לטעמי שוני בעוצמת ההגנה שתיתן למידע העיתונאי שנאסף על ידי העיתונאי במסגרת עבודתו השוטפת, אך אינו מצדיק קביעה לפיה לא חל חיסיון כלשהו על מידע זה. זאת, הן בשל שתי התוצאות השליליות העיקריות שצוינו לעיל, הנכונות גם ביחס לחיסיון בנוגע לתוכן המידע שנאסף, ואשר מצדיקות את החלת הרציונל של החיסיון העיתונאי גם על תוכן המידע שנאסף, והן מכיוון שמסור המידע לא מסכים בהכרח לחשיפה מוחלטת ומלאה של כל החומרים שנמסרים. ובמיוחד החומרים שלא פורסמו בסופו של דבר.

כמו כן ניתן לראות ביחסים שבין העיתונאי לבין מוסר המידע כיחסים שיוצרים מעין הסכם מכללא, לפיו על החומר שלא שודר חל חיסיון והעיתונאי אינו רשאי למסור אותו לצדדים שלישיים כלשהם, ובפרט לרשויות אשר בכוונתן לעשות במידע שימוש מפליל כנגד מוסר המידע.

לפיכך, אני סבור כי החיסיון העיתונאי משתרע גם על פני תוכן המידע שנאסף על ידי העיתונאי במסגרת עבודתו השוטפת ושאינו עלול להוביל לחשיפת המקור, ואולם עוצמתו של חיסיון זה נמוכה יותר מהחיסיון העיתונאי החל על זהותו של המקור. משמעותה של העוצמה הנמוכה היא שעל מנת להתגבר על חיסיון זה תידרש הרשות לעמוד במבחנים מרוכבים יותר לעומת המבחנים הנדרשים לשם התגברות על החיסיון המגן על זהות המקור.

משקבעתי כי החיסיון העיתונאי כולל גם את המידע שנאסף על ידי העיתונאי במסגרת עבודתו השוטפת, יש לבחון כעת האם מתקיימים התנאים המצדיקים חריגה מהחיסיון במקרה דנן, שהרי מדובר בחיסיון יחסי.

בפרשת ציטרין קבע כב' הנשיא שמגר כי החריגה מהחיסיון העיתונאי תתאפשר רק במקרים חריגים בהתקיים מבחן משולש של רלוונטיות (המידע המבוקש רלוונטי להליכי החקירה והמשפט), מהותיות (המידע המבוקש חיוני ובעל חשיבות לשם עשיית צדק בעניין מהותי, קרי פשע או עוון בעלי תוצאות או משמעות מהותית), ונחיצות (המידע המבוקש נדרש מאחר שאין אפשרות לעשות משפט צדק ללא קבלתו).

מכיוון שעוצמתו של החיסיון העיתונאי ביחס למידע אשר נאסף על ידי העיתונאי במסגרת עבודתו השוטפת נמוכה מעוצמתו של החיסיון ביחס לזהות המקור, יש להפעיל את המבחן המשולש האמור בצורה מרוככת שעה שמדובר בתוכן מידע שנאסף על ידי העיתונאי ושאינו עלול להוביל לחשיפת המקור.

בחינת נסיבות המקרה דנן לאור המבחן המשולש המרוכך, מובילה אותי למסקנה כי המקרה דנן אינו נופל בגדר המקרים המצדיקים חריגה מהחיסיון העיתונאי, וזאת בעיקר מכיוון שלא מתקיים במקרה דנן המבחן השלישי, הוא מבחן הנחיצות.

נכון אני לקבל את טענת המשיבה לפיה המידע שבכתבה שנערכה על ידי המבקשת הינו רלוונטי להליכי החקירה והמשפט כנגד הגב' עינת הראל וכי יש בו פוטנציאל לשמש כחומר ראיות בהליך המשפטי נגדה. לפיכך, מתקיים במקרה דנן מבחן הרלבנטיות.

כמו כן, מקובל עלי כי העבירות בהן מואשמת הגב' עינת הראל, הינן עבירות חמורות המתייחסות לעניין מהותי, אם כי ספק בעיניי אם מדובר בעבירות אליהן כיוון כב' הנשיא שמגר בעניין ציטרין. מכיוון שיש להפעיל במקרה דנן את המבחן המשולש באופן מרוכך אני נכון לקבוע כי מתקיים במקרה דנן גם מבחן המהותיות.

עם זאת, אינני סבור כי במקרה דנן מתקיים מבחן הנחיצות, אף אם מבחן זה נבדק באמת מידה מרוככת. הכתבה דנן והצו שהוצא לבקשת המשיבה, הוצא בשלב בו החקירה כנגד הגב' הראל הסתיימה, הוגש כנגדה כתב אישום ומשפטה כבר החל להתנהל. על כן ברור כי בידי המשיבה ישנן די ראיות לביסוס הגשת כתב אישום כנגד הגב' הראל, וזאת גם ללא הירדות לחומר הקיים בידי המבקשת. לפיכך, גילוי המידע החסוי הקיים בידי המבקשת אינו חיוני ונחוץ במקרה דנן לעשיית צדק, שכן לא ניתן לומר שאין אפשרות אחרת לעשות משפט צדק ללא קבלת המידע. כמו כן, יש לזכור כי המשיבה תוכל לעשות שימוש בחומרים שפורסמו ושודרו בכתבה במסגרת החקירה הנגדית של הגב' הראל גם אם לא תוכל להגישם כראיה.

אשר על כן, אני סבור כי המשיבה אינה עומדת בתנאי המבחן המשולש, גם בגרסתו המרוככת, ועל כן האינטרס הציבורי בדבר עיתונות חופשית, אפקטיבית ואובייקטיבית, חופש הביטוי וחופש העיתונות הנגזר ממנו, גוברים על האינטרס הציבורי בקידום החקירה הפלילית והליכי המשפט במקרה דנן.

לפיכך, יש מקום להיעתר לבקשת המבקשת ולהורות על ביטול הצו להמצאת המסמכים שהוצא לבקשת המשיבה ביום 29/10/15.

בשולי הדברים, יש להוסיף כי המשיבה לא פעלה במקרה דנן בהתאם לנהליה שלה (נוהל 03.300 של האגף לחקירות ולמודיעין במשטרת ישראל), שכן לא בוצעה פנייה מוקדמת למבקשת, ולא הוצגו נתונים לפיהם ניתן אישור של ראש האגף לחקירות ולמודיעין להגשת הבקשה להוצאת הצו, תוך יידוע פרקליט המדינה.

זאת ועוד, סבורני כי באופן כללי יש לנקוט בזהירות רבה בשימוש בצווים מכוח סעיף 43 לפסד"פ כאשר מדובר בצו המכוון כנגד כלי תקשורת.

לבסוף יש לציין, כי חלק מהחומרים הקיימים בידי המבקשת ואשר לא פורסמו כוללים, על פי הנטען, גם שיחות שנערכו בין הגב' הראל לבין עורך דינה, כך שקיימים במקרה דנן גם אינטרסים נוספים המצדיקים הטלת מגבלות על חשיפת החומר.

סוף דבר:

אני נעתר לבקשת המבקשת, ומורה על ביטול הצו להמצאת מסמכים שניתן ביום 29/10/15 מכוח סעיף 43 לפסד"פ, והאת בשל קיומו של חיסיון עיתונאי על המידע שהתבקש בצו שלא ניתן להתגבר עליו בנסיבות המקרה דנן.

המזכירות תשלח העתק החלטה זו לב"כ הצדדים.

זכות ערעור כחוק.

ניתנה היום, כ"ה טבת תשע"ו, 06 ינואר 2016, בהעדר הצדדים.

ירון גת 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חשיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן